

Ο νέος Πτωχευτικός Κώδικας: Ο θεσμός της απαλλαγής ως “δεύτερη ευκαιρία”

/ [Ειδήσεις και Ανακοινώσεις](#) / [Οικονομία & εξ-οικονομώ](#)



Της Ιωάννας Καλαντζάκου - Τσατσαρώνη



Με τον νέο Πτωχευτικό Κώδικα, το προσχέδιο του οποίου έχει δοθεί στη δημοσιότητα, η ελληνική νομοθεσία επιδιώκει, όπως έχει επισήμως ανακοινωθεί, να εισαγάγει δύο καινοτομίες. Η πρώτη είναι η αστική πτώχευση, η δυνατότητα δηλαδή να πτωχεύουν και οι μη έμποροι. Η δεύτερη είναι να παρέχεται στους πτωχευμένους, εφόσον δεν είναι δόλιοι ή κακόπιστοι, μία γνήσια “δεύτερη ευκαιρία”. Να τους παρέχεται, δηλαδή, η δυνατότητα να θέτουν στη διάθεση των πιστωτών τους όλη την περιουσία που έχουν κατά τον χρόνο που κηρύσσεται η πτώχευση και να είναι ελεύθεροι στη συνέχεια να δραστηριοποιηθούν εκ νέου “από μηδενική αφετηρία” είτε ως εργαζόμενοι, είτε ως αυταπασχολούμενοι ή επιχειρηματίες.

Προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος αυτός της δεύτερης ευκαιρίας, πρέπει ο πτωχός να έχει τη δυνατότητα να κρατήσει επ’ ωφελεία του το εισόδημα και την περιουσία που θα αποκτήσει μετά την πτώχευση. Σε αντίθετη περίπτωση, δεν θα έχει κίνητρο εργασίας και δημιουργίας, καθώς ό,τι δημιουργεί θα περιέρχεται

στους πιστωτές του.

Ωστόσο, το προσχέδιο του νέου Κώδικα, όπως έχει δημοσιοποιηθεί, δεν κατοχυρώνει πλήρως αυτή τη δεύτερη ευκαιρία, καθώς εισάγει πλήθος περιορισμών και εξαιρέσεων, που, αν δεν απαλειφθούν κατά την επεξεργασία του από τη Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή, θα περιορίσουν ή και θα αναιρέσουν τη “δεύτερη ευκαιρία” στην πράξη.

Στη συνέχεια, επισημαίνονται τα βασικά σημεία στα οποία πρέπει να αναμορφωθεί το σχέδιο, προκειμένου να δίνεται στους πτωχεύοντες αληθινή ευκαιρία μιας “νέας αρχής”.

Το μεταπτωχευτικό εισόδημα

Στο άρθρο 18 του σχεδίου προβλέπεται σωστά ότι η περιουσία που αποκτάται μετά την πτώχευση δεν είναι υπέγγυα για πτωχευτικά χρέη. Αντίθετα, όμως, προβλέπεται ότι το εισόδημα, που αποκτά ο πτωχός μετά την πτώχευση και μέχρι να κριθεί ότι απαλλάσσεται από τα χρέη του, θα ανήκει στον ίδιο μόνο στην έκταση που καλύπτει τις “εύλογες δαπάνες διαβίωσης”: το τυχόν υπερβάλλον μέρος θα περιέρχεται στον σύνδικο. Μόνο μετά την απαλλαγή του, δηλαδή μετά από τρία και πλέον χρόνια, ο πτωχός αποκτά δικαίωμα στο σύνολο του μεταπτωχευτικού του εισοδήματος.

Η πρόβλεψη αυτή περιορίζει δραστικά το κίνητρο προς τον πτωχό να επαναδραστηριοποιηθεί εργαζόμενος και αναιρεί σε μεγάλο βαθμό τη “δεύτερη ευκαιρία”. Θα πρέπει, συνεπώς, το μεταπτωχευτικό εισόδημα του πτωχού να μην είναι υπέγγυο για πτωχευτικά χρέη, σε αντιστοιχία με ό,τι προβλέπεται για την περιουσία του.

Επικουρικά, στην περίπτωση που ο νομοθέτης επιθυμεί η ελεύθερη διάθεση του μεταπτωχευτικού εισοδήματος από τον πτωχό να εξαρτάται από το αν θα απαλλαγεί από τα χρέη του, πρέπει να προβλεφθεί ότι, μετά την κήρυξη της πτώχευσης, το εισόδημα του πτωχού που υπερβαίνει τις εύλογες δαπάνες διαβίωσής του θα κατατίθεται σε δεσμευμένο λογαριασμό. Εάν τελικώς ο πτωχός απαλλαγεί από τα χρέη του, το ποσό του λογαριασμού αυτού θα αποδίδεται σ’ εκείνον. Εάν δεν απαλλαγεί, θα αποδίδεται στον σύνδικο.

Προϋποθέσεις της απαλλαγής

Στην προτεινόμενη διάταξη του άρθρου 103 ορίζεται ότι η απαλλαγή του πτωχού έχει ως προϋπόθεση να μην εκκρεμεί ποινική δίωξη για σειρά αδικημάτων, όπως η χρεοκοπία, η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομη δραστηριότητα, η απάτη και η

υπεξαίρεση. Σε νομοθετικό επίπεδο, η ρύθμιση είναι εύλογη. Ωστόσο, προκειμένου να μην καθυστερεί η απαλλαγή του πτωχού λόγω καθυστέρησης της ποινικής διαδικασίας, πρέπει να ορισθεί ότι η ποινική διερεύνηση στις περιπτώσεις αυτές θα διενεργείται κατά προτεραιότητα και θα προτάσσονται οι σχετικές ανακριτικές ή και δικαστικές διαδικασίες, ώστε να μη μετατίθεται επ' αόριστον το χρονικό σημείο της απαλλαγής.

Επίσης, δεν πρέπει να αποτελούν κώλυμα για την απαλλαγή του οφειλέτη ορισμένες επιμέρους περιπτώσεις χρεοκοπίας, που αφορούν παρατυπίες στην τήρηση των εμπορικών βιβλίων και ατέλειες στη σύνταξη ισολογισμών και απογραφής, όταν αυτές δεν οφείλονται σε δόλια πρόθεση απόκρυψης περιουσίας ή διόγκωσης των χρεών. Αυτές οι “διαδικαστικές” παρατυπίες δεν είναι εύλογο να παρεμποδίζουν την απαλλαγή των έντιμων οφειλετών.

Εξαιρέσεις από την απαλλαγή

Το σχέδιο του Κώδικα προβλέπει ότι, ακόμη και όταν ο πτωχός απαλλάσσεται από τα χρέη του, από την απαλλαγή αυτή εξαιρούνται πολλές οφειλές, που συνήθως υφίστανται σε όλες τις πτωχεύσεις επιχειρήσεων. Η σχετική διάταξη του σχεδίου αναφέρει, πράγματι, ότι εξαιρούνται οι “οφειλές που δημιουργήθηκαν από αδίκημα που τελέσθηκε με δόλο ή βαρεία αμέλεια (...) καθώς και διοικητικά ή δικαστικά πρόστιμα ή συναφείς οφειλές που άπτονται ποινικών αδικημάτων”.

Πέραν της ασαφούς αυτής διατύπωσης που πρέπει να βελτιωθεί, ώστε να μην γεννώνται αμφιβολίες κατά την εφαρμογή της, το ουσιαστικό ερώτημα είναι αν ο νομοθέτης επιθυμεί να απαλλάσσεται ο πτωχός οφειλέτης -υπό την προϋπόθεση ότι δεν έχει καταδικαστεί για τα αναφερόμενα στο σχέδιο αδικήματα και έχει επιδείξει καλή πίστη και συνεργασία με τα όργανα της πτώχευσης- από το σύνολο των παλαιών οφειλών του ή όχι. Σε περιπτώσεις υπερχρέωσης επιχειρήσεων η ελληνική νομοθεσία προβλέπει πλήθος τυπικών ποινικών αδικημάτων που ποινικοποιούν την ύπαρξη οφειλών, καθώς συνιστούν ποινικά αδικήματα η μη πληρωμή αποδοχών και αποζημιώσεων απόλυσης, η μη πληρωμή επιταγών και η καθυστέρηση εξόφλησης οφειλών προς το Δημόσιο και ασφαλιστικών εισφορών. Αν ο νομοθέτης ορίσει ότι οι σχετικές οφειλές ή και μόνο οι χρηματικές ποινές που θα επιβάλλονται για τα αδικήματα αυτά δεν εντάσσονται σε εκείνες, από τις οποίες απαλλάσσεται ο πτωχός, η απαλλαγή θα αποδειχθεί άνευ νοήματος για τους εμπόρους και επιχειρηματίες. Πρακτικά, θα έχει εφαρμογή μόνο σε πολύ μικρό αριθμό πτωχεύσεων με αποκλειστικά αστικά χρέη - που κυρίως θα οφείλονται σε τράπεζες. Για τον λόγο αυτό, η απαλλαγή του οφειλέτη πρέπει να επεκταθεί και στις οφειλές αυτές και να συμπεριλάβει και τις χρηματικές ποινές που θα επιβληθούν στον πτωχό μετά την πτώχευση, αλλά θα αφορούν αδικήματα οφειλών,

που γεννήθηκαν πριν από αυτήν.

Για τον ίδιο λόγο, πρέπει να υπάρξει πρόβλεψη ότι σε αυτά τα αδικήματα, εφόσον ο κατηγορούμενος είναι πτωχός ή εκπρόσωπος πτωχής επιχείρησης και συντρέχουν οι προϋποθέσεις απαλλαγής του, οι ποινές, στερητικές της ελευθερίας ή χρηματικές, θα επιβάλλονται με αναστολή. Σε αντίθετη περίπτωση, θα γεννηθεί ο κίνδυνος μεγάλος αριθμός πολιτών και επιχειρηματιών, που υπήρξαν απόλυτα έντιμοι αλλά καταστράφηκαν, να οδηγηθούν στη φυλακή λόγω αδυναμίας να καταβάλουν τις χρηματικές ποινές που θα τους επιβληθούν

Αδικαιολόγητος περιορισμός για τους εκπροσώπους εταιρειών

Τα παραπάνω κενά ως προς την παρεχόμενη “δεύτερη ευκαιρία” επιτείνονται ως προς τους εκπροσώπους πτωχευμένων νομικών προσώπων (επιχειρήσεων) από την πρόβλεψη του α. 104 ότι η απαλλαγή του εκπροσώπου αφορά μόνο τις οφειλές που προέκυψαν εντός της ύποπτης περιόδου και έξι μήνες προ αυτής. Οι επιχειρήσεις που οδηγούνται σε πτώχευση έχουν πάντοτε οφειλές που ανατρέχουν σε πολύ μακρότερες χρονικές περιόδους, καθώς καμία επιχείρηση δεν παύει τις πληρωμές της “αμαχητί”: της πτώχευσης προηγείται πάντοτε μια παρατεταμένη προσπάθεια διάσωσης και εξυγίανσης. Όταν αυτή αποτυγχάνει, πολλές από τις υφιστάμενες οφειλές έχουν γεννηθεί ακόμη και πριν από αρκετά χρόνια, αλλά μέχρι την επέλευση της παύσης πληρωμών είχαν υπαχθεί σε ρύθμιση ή διακανονισμό. Για να έχει πρακτική σημασία η διάταξη, η απαλλαγή των εκπροσώπων πρέπει να επεκταθεί σε όλες τις πτωχευτικές υποχρεώσεις.

Εφαρμογή και στις “παλιές” πτωχεύσεις

Πρέπει, επίσης, να περιληφθεί στο σχέδιο ειδική μεταβατική διάταξη, που θα προβλέπει την απαλλαγή και ήδη πτωχευμένων ή εκπροσώπων ήδη πτωχευμένων επιχειρήσεων, εφόσον έχει παρέλθει τριετία από την πτώχευση και συντρέχουν οι λοιπές προϋποθέσεις της απαλλαγής που προβλέπει ο νέος Κώδικας.

Η κύρια κατοικία του οφειλέτη

Το σχέδιο προβλέπει ότι, υπό προϋποθέσεις, οι οφειλέτες θα έχουν δικαίωμα να μεταβιβάσουν την κύρια κατοικία τους στον ειδικό Φορέα που θα συσταθεί και να τη μισθώσουν από αυτόν με δικαίωμα επαναγοράς. Στην ουσία θα είναι σαν να παίρνουν ένα νέο στεγαστικό δάνειο. Ειδικά στην περίπτωση των ευάλωτων οφειλετών, με μικρό εισόδημα, προβλέπεται η παροχή στεγαστικού επιδόματος. Η σχετική διάταξη κινείται σε σωστή κατεύθυνση, πρέπει όμως να μεταφερθεί από τις μεταβατικές διατάξεις του Κώδικα στο κύριο μέρος του και να διαμορφώνεται ως διαρκής θεσμός.

Σε σχέση με την κύρια κατοικία, θα ήταν επίσης σκόπιμο να προβλεφθεί ότι η οικογένεια του πτωχού θα έχει σε κάθε περίπτωση δικαίωμα να διατηρήσει την κατοχή της κύριας κατοικίας της έναντι καταβολής μισθώματος για σχετικά μικρό διάστημα, π.χ. ενός έτους. Το άρθρο 13, όπως έχει σήμερα, προβλέπει ότι η κατοχή της κύριας κατοικίας πρέπει να αποδοθεί στον σύνδικο εντός προθεσμίας ενός μέχρι τριών μηνών, διάστημα που δεν παρέχει στον πτωχό τη δυνατότητα αναζήτησης νέας στέγης.

Με τις τροποποιήσεις αυτές, ο νέος Κώδικας θα παρέχει στους έντιμους συναλλασσόμενους, που καταστρέφονται οικονομικά, τη δυνατότητα να κάνουν μια νέα, δημιουργική αρχή, πράγμα που ανταποκρίνεται στις αρχές της Δικαιοσύνης, αλλά και θα ενθαρρύνει την οικονομική δραστηριότητα προς όφελος του κοινωνικού συνόλου.

* Η κα Ιωάννα Καλαντζάκου - Τσατσαρώνη είναι Δικηγόρος - Μέλος Δ.Σ του Συνδέσμου Ελλήνων Εμπορικολόγων - Μέλος Νομοπαρασκευαστικής Επιτροπής Πτωχευτικού Κώδικα 2007- Υποψ. Βουλευτής Β1 Βορείου Τομέα Αθηνών (Ν.Δ.)

Πηγή: capital.gr